

POSTĘPOWANIE KARNE PO NOWELIZACJI Z DNIA 11 MARCA 2016 ROKU

redakcja naukowa Arkadiusz Lach

MONOGRAFIE

Wolters Kluwer

POSTĘPOWANIE KARNE PO NOWELIZACJI Z DNIA 11 MARCA 2016 ROKU

redakcja naukowa Arkadiusz Lach

MONOGRAFIE

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Publikacja dofinansowana przez Fundację Przyjaciół Toruńskiego Wydziału Prawa i Administracji

Stan prawny na 31 lipca 2017 r.

Recenzent

Dr hab., prof. UG Krzysztof Woźniewski

Wydawca

Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący

Beata Wawrzyńczak-Jędryka

Opracowanie redakcyjne

Beata Wawrzyńczak-Jędryka

Łamanie

Wolters Kluwer Polska

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by

Wolters Kluwer Polska SA, 2017

ISBN 978-83-8107-638-8

ISSN 1897-4392

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz ważniejszych skrótów 7

Wstęp 9

Część pierwsza

Zagadnienia ogólne i postępowanie przygotowawcze

Tomasz Grzegorzczak

Model polskiego procesu karnego po 14 kwietnia 2016 r. 13

Ryszard A. Stefański

Nowy model prokuratury a postępowanie karne 43

Andrzej Sakowicz

Kilka uwag o współzależnościach prawa karnego materialnego i prawa karnego procesowego w związku z nowelą z 11 marca 2016 r. 69

Bartosz Sitkiewicz

Wykorzystanie dowodów uzyskanych w ramach kontroli operacyjnej oraz podsłuchu procesowego 97

Piotr Starzyński

Zabezpieczenie majątkowe 129

Część druga
Postępowanie przed sądem pierwszej instancji

Dariusz Świecki
Zasady wyznaczania składu orzekającego i konsekwencje ich naruszenia 151

Hanna Paluszkiewicz
Zagadnienia intertemporalne w postępowaniu sądowym po nowelizacji 2013–2016 171

Jerzy Skorupka
Wezwanie oskarżyciela publicznego do usunięcia braków dowodowych na rozprawie głównej 191

Część trzecia
Środki zaskarżenia i koszty procesu

Dariusz Kala
Zakres rozpoznania sprawy w postępowaniu apelacyjnym 211

Cezary Kulesza
Apelacja po nowelizacji – rozważania modelowe* 227

Arkadiusz Lach
Skarga na wyrok sądu odwoławczego 259

Maja Klubińska
Kontrowersyjne „nowości” w przepisach dotyczących kosztów procesu 277

WYKAZ WAŻNIEJSZYCH SKRÓTÓW

1. Akty prawne

EKPCz	- Europejska Konwencja Praw Człowieka z 4.11.1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284)
k.k.	- ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2016 r. poz. 1137 ze zm.)
k.k.s.	- ustawa z 10.09.1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz.U. z 2016 r. poz. 2137 ze zm.)
k.k.w.	- ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. z 2017 r. poz. 665 ze zm.)
k.p.c.	- ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2016 r. poz. 1822 ze zm.)
k.p.k.	- ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2016 r. poz. 1748 ze zm.)
k.r.o.	- ustawa z 25.02.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2017 r. poz. 682)
Konstytucja	- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
pr. prok.	- ustawa z 28.01.2016 r. – Prawo o prokuraturze (Dz.U. poz. 177 ze zm.)
reg. prok.	- rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 7.04.2016 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz.U. poz. 508 ze zm.)

2. Inne

CzPKiNP	– „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych”
ETPCz	– Europejski Trybunał Praw Człowieka
KZS	– „Krakowskie Zeszyty Sądowe”
NP	– „Nowe Prawo”
OSA	– „Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych”
OSP	– „Orzecznictwo Sądów Polskich”
OSPika	– „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych”
OTK	– „Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego”
OSNKW	– „Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Izba Karna i Wojskowa”
OSNwSK	– „Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych”
PiP	– „Państwo i Prawo”
PPK	– „Przegląd Prawa Karnego”
Prok. i Pr.	– „Prokuratura i Prawo”
PS	– „Przegląd Sądowy”
RPEiS	– „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”
SA	– sąd apelacyjny
SN	– Sąd Najwyższy
SO	– sąd okręgowy
TK	– Trybunał Konstytucyjny
WPP	– „Wojskowy Przegląd Prawniczy”
ZNUJ	– „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego”

WSTĘP

Niniejsze opracowanie jest owocem ogólnopolskiej konferencji naukowej pt. „Postępowanie karne po nowelizacji z dnia 11 marca 2016 r.,” która została zorganizowana na Wydziale Prawa i Administracji UMK przez Katedrę Postępowania Karnego w dniach 22–23.09.2016 r. Niewątpliwie zmiany w procedurze karnej dokonane ustawą z dnia 11.03.2016 r., która weszła w życie 15.04.2016 r., są daleko idące i wywołały duże emocje i różne oceny z uwagi na chociażby odejście od wprowadzonego od 1.07.2015 r. kontradiktoryjnego modelu postępowania sądowego. Różne oceny dokonanych zmian można dostrzec także w zaprezentowanych przez uczestników konferencji referatach. Trzeba też dodać, że nowelizacja wprowadziła instytucje dotychczas nieznaną polskiej procedurze karnej, jak chociażby skargę na wyrok sądu odwoławczego.

Mam nadzieję, że niniejsza monografia okaże się przydatna zarówno dla przedstawicieli nauki, jak i praktyków.

Arkadiusz Lach

Część pierwsza

**ZAGADNIENIA OGÓLNE
I POSTĘPOWANIE
PRZYGOTOWAWCZE**

Tomasz Grzegorzczak

MODEL POLSKIEGO PROCESU KARNEGO PO 14 KWIETNIA 2016 R.

1. Nowelizacja procedury karnej wprowadzona ustawą z 11.03.2016 r.¹, obowiązującą od 15.04.2015 r., dokonała istotnych zmian w modelu procesu karnego, jaki zaczął funkcjonować w Polsce od 1.07.2015 r., w wyniku wejścia w życie zmian przyjętych w nowelizacjach z 27.09.2013 r.² i z 20.02.2015 r.³ W uzasadnieniu rządowego projektu noweli marcowej 2016 r. wskazywano zresztą wyraźnie, że jej celem jest właśnie modyfikacja tego modelu, aby – jak podkreślano – przywrócić bardziej aktywną rolę sądu w jego toku, dla zapewnienia w maksymalnym stopniu zgodności ustaleń faktycznych z wymogami zasady prawdy, a także dla zwiększenia efektywności ścigania⁴.

Była to reakcja na pojawiające się, zarówno jeszcze w odniesieniu do projektu nowelizacji z 27.09.2013 r.⁵, jak i po jej uchwaleniu,

---

¹ Zob. ustawa o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2016 r. poz. 437.

² Zob. ustawa o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2013 r. poz. 1247.

³ Zob. ustawa o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2015 r. poz. 396 – art. 5 i 12.

⁴ Zob. uzasadnienie projektu tej noweli, w druku sejmowym (Sejmu VIII kadencji) nr 207, s. 39 (s. 1 uzasadn.).

⁵ Zob. o tym np. *Pojęcie, miejsce i znaczenie prawdy w polskim procesie karnym. Materiały Wrocławskiego Seminarium Karnoprosesowego*, red. K. Kremens, J. Skorupka, Wrocław 2013 i zamieszczone tam publikacje oraz przywoływane wypowiedzi.

a przed wejściem w życie⁶, głosy krytyczne odnośnie do poszerzenia kontrydiktoryjności procesu karnego, zawężenia w nim zadań postępowania przygotowawczego i ograniczenia oficjalności w sądowym jego stadium, a więc działania sądu z urzędu w zakresie wprowadzania i przeprowadzania dowodów, na rzecz zgłaszania i przeprowadzania ich, co do zasady, przez same strony, w których to wypowiedziach wskazywano, że takie rozwiązania utrudniają realizowanie zasady prawdy.

Nie dostrzegano jednak lub nie przykładano należytej wagi w tym krytycyzmie do faktu, że ograniczenie zadań postępowania przygotowawczego i zawężenie działania sądu w sferze dowodowej w stadium jurysdykcyjnym *ex officio*, nie eliminowało bynajmniej obowiązującego nadal nakazu docierania do prawdy (art. 2 § 2 k.p.k.) oraz wymogu obiektywizmu każdego organu procesowego (art. 4 k.p.k.) oraz że to przede wszystkim względem zasady prawdy powodował przyjęcie przez tę nowelizację, iż „wyjątkowy wypadek, uzasadniony szczególnymi okolicznościami”, daje sądowi możliwość wprowadzenia jednak i przeprowadzenia z urzędu określonego dowodu (ówczesny art. 167 § 1 zd. trzecie)⁷. Konsekwencją tego rozwiązania był wprawdzie także zakaz podnoszenia w środku odwoławczym zarówno zarzutu bierności sądu, a więc nieprzeprowadzenia dowodu, który zdaniem skarżącego sąd powinien był przeprowadzić, mimo braku wniosków stron w tym zakresie – co nie odnosiło się jednak do sytuacji, gdy jego przeprowadzenie było obowiązkowe – jak i zarzutu nadmiernej aktywności sądu, czyli przeprowadzenia przez ten organ dowodu *ex officio*, choć strony o to nie wnosiły (ówczesny art. 427 § 4 i 5, po zmianach

---

⁶ Zob. np. wypowiedzi, w tym Prokuratora Generalnego, na konferencji nt. „Prokuratura a kontrydiktoryjny model postępowania sądowego. Wyzwania i zagrożenia”, *Prok. i Pr.* 2015/1–2, s. 106–258.

⁷ Zob. np. T. Grzegorzcyk, *Sytuacja procesowa stron w kontrydiktoryjnej rozprawie w świetle projektu zmian k.p.k., z 2012 r.* [w:] *Kontrydiktoryjność w procesie karnym*, red. P. Wiliński, Warszawa 2013, s. 45–49 i T. Grzegorzcyk, głos w dyskusji, tamże, s. 75–77 oraz T. Grzegorzcyk, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. I, Warszawa 2014, s. 565 (dalej powoływany jako *Komentarz* 2014); o innych jeszcze sytuacjach aktywności dowodowej sądu w kontrydiktoryjnym procesie od 1.07.2015 r. zob. np. S. Zabłocki, *Art. 167 k.p.k. po jego nowelizacji – wstępne nakreślenie problemów*, „*Palestra*” 2015/7–8, s. 164–169.

dokonanych przez nowelę lutową 2015 r.)⁸. Jednak skoro proces stawał się bardziej kontradyktoryjny, jako proces stron przez sądem, z ograniczeniem tym samym określonych działań tegoż sądu z urzędu, to możliwość podnoszenia następnie nieuczynienia czegoś przez ten organ, gdy same strony o to też nie wносиły, musiała zostać ograniczona, podobnie jak uczynienia czegoś przez sąd, czego strony nie postulowały, skoro u podstaw takiego postąpienia sądu leżał m.in. wspomniany wcześniej wzgląd na zasadę prawdy.

Dla urealnienia możliwości rzeczywistego realizowania przez strony niefachowe swych uprawnień wprowadzono obowiązek doręczenia stronie wydanego wyroku, jeżeli nie była ona obecna przy jego ogłoszeniu (ówczesny art. 100 § 3 k.p.k.), od którego to doręczenia biegł dla niej termin do wystąpienia z wnioskiem o sporządzenie i doręczenie jej uzasadnienia wydanego orzeczenia (art. 422 § 1 k.p.k.), dla rozważenia jego zaskarżenia. Poszerzono też dostęp stron do pomocy prawnej udzielanej z urzędu (ówczesne art. 80a i 87a), bez potrzeby wykazywania swej niezamożności, choć z możliwością obciążenia ich następnie kosztami tej pomocy, zależności od wyniku procesu (ówczesne art. 87a § 3 i art. 388 § 1a), ale tylko o ile nie zachodzą jednak powody do zwolnienia ich z tych kosztów z uwagi na sytuację rodzinną i majątkową oraz wysokość dochodów (niezmieniony art. 626)⁹. Nie były zatem zasadne wyrażane wówczas twierdzenia, jakoby doszło do „urynkowienia” procesu i uzależnienia pozycji jego stron od ich zasobów i umiejętności¹⁰.

2. Nowelizacja marcowa 2016 r. odstąpiła jednak od tych rozwiązań i – jak wskazano w uzasadnieniu jej projektu – przywraca ona model procesu karnego funkcjonujący do 30.06.2015 r., który okre-

---

⁸ Zob. o tym np. D. Gruszecka [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, J. Skorupka, Warszawa 2015, s. 671–672 i wskazane tam inne publikacje.

⁹ Zob. np. T. Grzegorzczak, *Obrońca i pełnomocnik z urzędu w postępowaniu karnym od 1 lipca 2015 r.* [w:] *Obrońca i pełnomocnik w procesie karnym po 1 lipca 2015 r. Przewodnik po zmianach*, red. P. Wiliński, Warszawa 2015, s. 47–49; T. Grzegorzczak, *Komentarz* 2014, t. I, s. 346–347.

¹⁰ Tak np. W. Jasiński, *Model procesu karnego a efektywność dochodzenia do prawdy – uwagi a tle projektu nowelizacji kodeksu postępowania karnego* [w:] *Pojęcie, miejsce i znaczenie prawdy...*, red. K. Kremens, J. Skorupka, s. 76.

Arkadiusz Lach – doktor habilitowany nauk prawnych, profesor Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, kierownik Katedry Postępowania Karnego. Autor ponad 100 publikacji naukowych.

Publikacja omawia systemowe zmiany w procedurze karnej wprowadzone ustawą z 11 marca 2016 r. nowelizującą Kodeks postępowania karnego oraz nową ustawą – Prawo o prokuraturze. Nowelizacje te wprowadzające instytucje dotychczas nieznanne polskiej procedurze karnej mają duże znaczenie praktyczne dla wszystkich uczestników postępowania karnego.

W opracowaniu autorzy omawiają m.in.:

- nowy model procesu karnego i zmiany w strukturze prokuratury oraz wzajemne relacje tych zmian,
- instytucję skargi na wyrok sądu odwoławczego,
- zasady wykorzystania dowodów uzyskanych w ramach kontroli operacyjnej i podsłuchu procesowego,
- zmiany dotyczące zabezpieczenia majątkowego,
- konsekwencje naruszenia regulacji dotyczących wyznaczania składu orzekającego,
- nowe przepisy dotyczące orzekania o kosztach procesu.

Przedstawione w publikacji poglądy wybitnych przedstawicieli doktryny i praktyków pomogą czytelnikom rozstrzygnąć wątpliwości interpretacyjne powstałe na tle nowo wprowadzonych regulacji.

9788381076388 W01P01

ISSN 1897-4392
ISBN 978-83-8107-638-8

9 788381 076388

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUPER.PL

WWW.PROFINFO.PL

CENA 129 ZŁ (W TYM 5% VAT)